

Het Velderman

Vroeger hadden ze bij ons nogal veel ummegank (omgang) met Velderman, en wij kinderen gingen er altijd graag naar toe voor een boodschap of als Moeder een wuskers (heideboender) moest hebben, die maakte Mansoom zelf. Heide kon hij daar genoeg krijgen, want het hele Veldermansspulleke (plaatsje) lag rondom in de heide en kopdennen. Ook het weidje voor de deur was zo half heide en half gras, met kroepwilg (kruipwilg) en stoefdempe (bovisten) en daar tussendoor nog duvelsneeigoaren (duivelsnaaigaren) met die rode draden, en ook veel zonnedauw.

Er liepen verscheidene voetpaan (voetpaden) op het Velderman toe, op Heuverboer aan, op de mulle (molen), op de Schaars, naar Holterbroek, en naar ons huis door de Vlesse met een vonder over de leide. Het geheel was als een schildersstuk, zoals het daar lag met het laaggedakte huis, temidden van de toen nog ongerepte natuur.

Voor het huis met de grote lindeboom stond de putte met de wippe en daarnaast het kleine hufke (tuintje) met wat goldbloemen (strobloemen), steensekassen (Oost Indise kers) of wat duzendscheuntjes. Er achter een paar dammers (wakels), wat pruimebomen, en een paar kassebeume. Het vuurhuus met een raam, en un reemke opzied, met in 't midden de boavenduure (voor deur) met de omlaaghangende iezeren klinke. Voor de achterdeur stonden drie zware wijdvertakte beukebomen, die ze in december 1917 gekapt hebben. Mansoom had ze verkocht. In de mobilisatie van 1914-1918 was dit hout veel gevraagd.

Al met al iets waar nu menig schilder een dag voor over zou hebben, want waar vind men nog dat intieme, die rust, waar zo'n grote bekoring van uitgaat.

Voor de achterdeur was het kampje, met daar omheen een brede akkerheg, waar veel nesten inzaten, alles tussen hei en dennen.

Omdat Velderman geen paard had, ging Vader er wel eens hen bouwen (ploegen) en als wij vrij van school hadden gingen wij wel eens mee. Vummedaags (voor de middag) kwam Naatje samen met Mansoom met koffie. Met een boterham erbij, want ze waren altijd erg gul.

Vader knielde op 't ene knie op 't grus van de voeregge (eind van de akker) en dan werd er gepraat. Vooral Naatje kwebbelde er heel wat af. Mansoom hielp ons ook wel eens weer, vuur de peerdehulpe.

Naatje kukkeren veel met de hoonder (kippen). Als ze in het voorjaar een breudse henne had, dan legde ze er eieren onder. Ze was maar wat druk met het verzorgen van de kukenties. Vrijdags ging Mans of Naatje wel eens noa de stad met de eier, en dan varen (reed) ze met de een of ander mee. Het waren heel beste mensen, en ze wilden geen hulp voor niets hebben. Naatje bracht ons nog wel eens als dank een jonge kip in een mand. Ze zei een rijmpje op, dan zoiets als: "Juffrouw Van der Lande hef wat in de mande."

Ze hadden twee grijze koeien, in het stelleke (stal) op het delleke (deel) en dat was daar ook al leege (laag). Wie tamelijk groot was kon zijn vest wel in de spreedbande boven aan de stiels hangen. Ze waren ze erg gehecht aan deze koeien. 's Zomers werden ze door Mansoom aan de tuurketten gezet, aan de tuurpoal op een akker spurrie op de kamp. Anders liepen ze in het weidje. Ze hadden ook nog wat hooiland in de vlesse, maar daar wilden de beeste alleen niet lopen of Mansoom moest er ook zijn. Moatmans Willemoom had een oplossing: "Man, dan mut ie der een schiw zo zetten, dan denkt ze det ie ut bint".

Was van buiten voor de deur met de putte en de sleepsteen het Velderman al een schilderstuk in de tegenwoordige tijd bezien, van binnen was het niet minder. Als men de boavenduure in kwam dan kwam je direct op de keuken. Zoals toen gebruikelijk werd de vloer met kukkenzand (wit zand) bestrooit. Mansoom zat in de hook van de heerd, met de mollenvelse of pilowske bokse (broek) en meestal met zien stenen piepken an. Naatje met het zwarte jekske (jak) zat vaak te breien, maar kwam al gauw op de been om voor ons kinderen een kluutje of steek te halen, of om koffie te zetten. Je moest dan altijd gaan zitten bij het vuur op de holtbak met de scharm (scherm) in de rug, bij de dellenduure, waarvan je op de deel met een touwtje de klink aan de binnenkant moest oplichten.

Naast Mansoom hing aan het heerdiezerke aan de stapelmuur, de bloazepiepe, de tange, de vuurleppel en de assenschuppe. Aan weerskanten van de vuurplaat stonden de pilasters onder de bozem (kap) van de schoorsteen. Op die bozem stonden prachtige antieken tinnen telders (borden).

Op de keuken stond een mooi kammenet (kabinet) en de spinde. Er hing nog een leppelburd (lepelbord) en er stonden een paar Heiligenbeeldjes. In de hoek was nog een plankje waarop Mansoom zijn driekantige groen geëmailleerde scheerkom stond. Daaronder Mansoom zijn leerzen (laarzen). Naast beide beddesteden hing een wijwaterbakje en aan de ene kant nog een speldekussen. Voor de beddesteden hingen donkergroene beddegedienen (bedgordijnen). Op het kabinet de kammenetsputte (potten) en vooraan stond het spoarmendje van Naatje dat ze meenam naar de markt of 's zondags vaak aan de arm als ze noa de karke ging om een paar boodschappen mee te brengen. Aan de hoalketten (ketting) boven het vuur hing altijd de waterketel, of de pot om eten te koken.

Mans en Naatje waren broer en zuster en waren geen van beiden getrouwd geweest, wel had Naatje nog een tijdje verkering gehad, maar dit was toen uitgeraakt. Naatje was toen wat overstuur geweest. Ze had daar dan nog vaak over gezeurd, en Mans had toen gezegd: "Och teute, trek un rok an." "Ja, mar Willem (dit was een vroegere muldersknecht) heft ut mie e bloafd achter un dennen."

Het waren heel beste leu (mensen) maar tegenwoordig zou men zeggen dat ze, vooral Naatje, een beetje podderig (niet te helder) waren en dit kwam misschien ook wel een beetje door het vele stoken van dennenrijzen in het vuur, en ook door de schadden.

De Vader en Moeder van Mans en Naatje heb ik niet gekend, de Vader, Willem Schiphorst, was gehuwd met Gerardina Schotgerrit, en die is later voor de tweede keer gehuwd met Lambertus Bruggeman. Willemoom had vroeger een kaal hoofd gehad, en had toen een pruik gedragen, en bij het rijzemaken was hem op een keer de pruik van het hoofd geslagen door een tak. De broer van Grootvader, Berend Jan, (toen nog zo'n jongen) moest toen zo lachen, en Willemoom had gezegd: " Berendtien hef ter nog we dege (schik) van."

Ik weet nog wel dat Mansoom mij vroeger altijd klein Jentie noemde.

De Veldermans heetten eigenlijk Schiphorst, en dat zit zo: de Grootvader en Grootmoeder van Mans en Naatje woonden vroeger als pachtboer op de Groote Schaars. Daar kwamen ook nog die prachtige antieke tinnen borden vandaan die vroeger bij Velderman op de bozem van de schoorsteen stonden. De Schiphorst's konden het op de Groote Schaars niet maken (de pacht niet opbrengen) en moesten vertrekken, wat vroeger veel gebeurde. Door nood gedreven bouwden ze toen een huisje in het veld, wat toen nog niemandsland was, dus voor de Markeverdeling van 1858. Vandaar heette het altijd Velderman en die naam heeft het nog. De oude Schiphorst heeft het later (misschien mede hierdoor) in het hoofd gekregen. Op een morgen was Mansoom, zo heette deze Schiphorst, mee geweest vee wegbrengen. Op de terugweg bij Heuverboer, waar ze juist aan het eten waren, veegde hij alles van de tafel. De grote knecht had hem toen een pak slaag gegeven. Sinds die tijd was het helemaal mis met Mansoom. Ze hadden er veel last mee, hij liep altijd uit huis en om de kamp.

Nu wil het geval dat Overgrootvader (Marsman) hier eens over praatte met iemand (ik ben de naam vergeten), die had gezegd, dat zal ik hem wel afleren. Deze persoon had een rode baard. Hij had een blauwe kiel aangetrokken en was achter op de kamp in de hegge gaan zitten. Toen Mansoom er aan kwam, had hij uit de heg gekeken. Mansoom was toen zo geschrokken, dat hij in een draf naar huis liep, roepende: "Op den kamp zit un rooien duvel en un blauwen duvel, en de hele kamp zit vol duvels." Hij was in bed gesprongen en Grootvader zei dat hij twee jaar in bed was gebleven, tot op een morgen hij was opgestaan en hij weer

Zo zag het Velderman er vroeger uit, alleen een wat lager dak, anders zou je er zich zo bij thuis zien komen.

genezen was. Toen de Moeder van Mans en Naatje was gestorven, zo heeft Moeder wel eens verteld, was zij, zoals burenplicht was, er ook geweest helpen. De oude vrouw van Heuverboer was er ook geweest. Haar zoon was gekomen, hij had als vaarnoaber de kist opgehaald, en had gezegd: "Moe, ik bin de Pestoor ok nog tegen kummen, en die zeê: kieken an de tronie we zien wor'k n zunne van was".

Na de begrafenis, zo heeft Moeder vaak verteld, hadden de jongelui vangen gedaan om het huis en dat vond ze zo vreemd aandoen, misschien waren ze wel bij Bosgoed aan geweest, wie zal het zeggen. Mansoom was zoals wij hem gekend hebben erg krukkerig en niet sterk, ook 's zomers was hij nogal eens verhelst als hij aan het grasmaaien was geweest. Dan zat hij nogal eens in 't vierkante wark (de bedstee). Meestal had hij un bos hoar op 't heufd. Zij waren helemaal vergroeid met Velderman tussen hei en dennen, waar de tuutwilpen roepen: "Blijf hier, blijf hier." Zij zouden ook nergens anders kunnen aarden. Ze zijn dan ook beiden tot hun dood daar gebleven.

Toen Naatje gestorven was, is Moatmans Jan er komen wonen. Hij trouwde met Diene van Stokvis. Daarna hebben ze het hele huis verbouwd en het veld rondom werd ontgonnen. Er ging er een andere sfeer heersen, dan in de tijd dat het Velderman eenzaam lag te midden van de mooie heidevelden.

Toen Jan enkele jaren geleden plotseling is gestorven, zijn Diene en hun zoon Herman in Nieuw Heeten gaan wonen. Nu woont er het gezin Borgman, die het weer moderner hebben ingericht.